

(سۆشئاليزم يانى گەپاندنەوہى ئىرادە بۇ ئىنسان) ، سەبارەت بە حزبى كۆمۇنىستى راستەقىنەش كە حزبى بەرىنى چىنى كرىكارە ، دەبىت ھەر وابىت و ئىرادە لە ناويدا بگەپىتەوہ بۇ ئىنسانەكان . ناكرىت حزبىك كە خەبات بۇ گەپاندنەوہى ئىرادەى ئىنسان بكات ، لە ناو خۇيدا ئىرادەى زۆربە كە ئەندامان لە لايەن كەمايەتى حزبەوہ كە بە پلەى يەكەم رابەرايەتییە ، لە قالب دراىت . ئەو حزبە كاتىك دەتوانىت ئەو خەباتە بكات كە لە ناو خۇيدا ئىرادە گەراپىتەوہ بۇ ئەندامانى خوارەوہ . حزبەكانى بزوتنەوہى كۆمۇنىستى بە بى جىاوازى ، وە لە پروسەى مېژووبى دەيان سالەياندا ولەسەر ئاستى جىهانى و ھەتا ئەم ساتە وەختەى كە ئەم دىرآنە دەنوسم ، نەك حزبى گەپاندنەوہى ئىرادە نەبوون بۇ ئىنسانەكان ، بەلكو حزبى لىسەندنەوہى ئىرادە بوون لە ئىنسان . تەنیا حزبى بەرىنى چىنى كرىكار ، دەتوانىت ئەو ئىرادەيە بگىپىتەوہ بۇ ئەندامان و خەباتىش بۇ گەپاندنەوہى ئىرادە بكات بۇ ئىنسانەكان لە سەر ئاستى كۆمەلگا . ئەگەر لە باسەكەمان دەرئەچىن و بچىنە سەر بابەتە بنەپرتىيەكە ، كە شى كردنەوہ و ناساندنى ناوہندىتى خوارەوہ و رابەرايەتى بە كۆمەلە ، ، دەبىت پەيوەندىيەكانيان لەگەل پىكھاتەى حزبى و چىنى كرىكار و شۆرش و سۆشئاليزمدا رۆشن بگەينەوہ . ناوہندىتى خوارەوہ لەگەل پىھاتەى حزبىكدا دىتەوہ كە بواری چالاكى ھىندە تىايدا بەربلاو بىت كە ھەموو ھەلسوراپوك تىايدا لە ھەموو روويەكى خەباتى چىنايەتییەوہ بە مەيدانى كارى خۇى بزانىت و ھەست بە ھىچ كۆسپ و تەگەرەيەكى حزبى نەكات لە بەردەمىدا . ئەم جۆرە لە پىكھاتەى حزب يەكانگىرە لەگەل پاراستنى ئازادىيەكان و مافە مەدەنىيەكانى ئەنداماندا كە ئەمانىش بۇ خۇيان لەگەل ناوہندىتى خوارەوہدا دىنەوہ و ناكۆكن بە ناوہندىتى سەرەوہ . جگە لەوانە ئەم پىكھاتەيە لە حزب و ئەو بارودۇخەى بە ھۆيەوہ ساز دەبىت ، تىھەلكىش دەبن بە پىادە بوونى ئەوپەرى دىمۇكراسى لە پەيوەندىيەكانى نىوان ئەنداماندا لە خوارەوہ بۇ سەرەوہ . لەم حزبەى چىنى كرىكارىشدا خوارەوہ بۇ سەرەوہ ھەر ھەيە . ئەوہى كە جىاي دەكاتەوہ لە لە حزبەكانى ئەمپۇى بزوتنەوہى كۆمۇنىستى لەم بارەيەوہ ، ئەوہيە كە خوارەوہ لەمىاندا خاوەنى ھىزە و سەرەوہ نوپنەريەتى . خوارەوہ خاوەنى برپارە و سەرەوہ و ھەموو ئۆرگانەكانى تر جىبەجى كەرىنى . خوارەوہ چاودىرە بە سەر رابەرايەتيدا و رابەرايەتىش كارى يەكخستنى رىزەكان و گەلآلە كردنى چۆنيەتى بردنە پىشەوہى ھۆشيارى چىنايەتى و كار كردن لە سەرى و تەخت كردنى تىئۆرىيەكانى گرفتەكانى بەردەم خەباتى چىنايەتى و توند كردنەوہى ھەرچى زىاترى پەيوەندىيەكانى نىوان حزب و چىنى كرىكار و ساغ كردنەوہ و ھىئانە دەرەوہى مەسەلەكانى تاكتىك و ستراتىجى خەباتى چىنايەتى و دەورى حزب تىايداندا و دۆزىنەوہى ئوسولى كار بۇ ھەلخراندنى ھەموو چەوساوەكانى ترى كۆمەلگا بە دەورى بردنە پىشەوہى ئەركەكانى چىنى كرىكار و شۆرشە مەزنەكەيدا و ھەولدان بۇ دۆزىنەوہى ياساكانى سۆشئاليزستە كردنى كۆمەلگای پاش شۆرش و پايدەدار بوونى سەردەمى حوكومەتى كرىكارى . ئەم ئەركانەى رابەرايەتىو ھى ترىش كە لە خوارەوہ برپارى لەسەردەركرىت، لەئەتمۆسفىرىكى ئەوپەرى ئازادانە و لە رىگای وتوويزى بى دەسەلاتەوہ (واتە دەسەلات لە ئارادا نەبىت) لەگەل ئەندامان و ئۆرگانە حزبىيەكاندا و لە سەر بناغەى ماف و ئىرادەى يەكسانەوہ ، كارە ھاوبەشەكانى لەگەلئاندا دەباتە پىشەوہ و كارە تايبەتییەكانىشى كە پەيوەستن بە خۇيەوہ ، چ وەك تاك تاكى رابەرەكان و چ وەك ھەموو رابەرايەتى پىكەوہ ، لە نووسىن و تىئۆرىزە كردن و چاودىرى پراكىتيزە كردنى ئەركە حزبىيەكان و پاراستنى ھىلە گشتىيەكان و پەيوەندىيە دەرەكىيەكان و ھند ، دەبىت ئارەزوومەندانە بىت و مافى بەكار ھىئانى ھىچ جۆرە داسەپاندنىكى نەبىت . ساغ كردنەوہى ھەموو كىشەيەك كە لەم رووہوہ بۇ رابەرايەتى دىتە پىشەوہ ، دەبىت بە پىي مۆلەتى رىزەكانى خوارەوہبىت . ئەم سىستەمە لە كار كردن لە چوارچىوہى حزبىكدا جىگەى دەبىتەوہ ، كە لە سەر بناغەى دىسپلین و يەكخستن و ھۆشيارىو دەسەلاتى چىنايەتى دامەزراىت . لە سەر ھەلسانى ئەم زەمىنەوہيە كە ناوہندىتى خوارەوہ و رابەرايەتى بە كۆمەلە دروست دەبىت . ناوہندىتى خوارەوہ لەگەل ناوہندىتى چىنى كرىكار لە ناو حزبدا ، دوو دىوى يەك سەكەن . ناوہندىتى خوارەوہ ئامرازى دانەبرانى حزبە لە چىنى كرىكار . لىكھەلپىكرانى ئەتمۆسفىرى خەباتگىرآنەى چىنى كرىكار و حزب بە پەيوەست بە ناوہندىتى خوارەوہ ، كەتوارى (واقعى) بوون بە خۇيەوہ دەبىنىت . چىنى كرىكار بە ھۆى ھەبوونى دەسەلاتى چىنايەتییانەى خۇيەوہ ، دەتوانىت حزب بكات بە ئامرازى خەباتى خۇى . وە دابىين كردنى ئەم دەسەلاتە چىنايەتییەى بە سەر حزبدا نابىت لە دەرەوہى حزبەوہ بىت ، بەلكو دەبىت لە ناو خودى حزبدا جىكەوتە بكرىت .

دەيان سالە ئەم دەسلەتە چىنايەتتەيە لە ناو حزبدا جىكەوتە نەبوو ، بۆيە حزبەكانى بزوتتەنەوى كۆمۇنىستى ئەيانتوانىو پەيوەندىيە حزبىيەتى و چىنايەتتەيەكان ، خەباتەكانى ھەردوولا ، ھۆشيارىيەكان و دەستكەتەنەكان و سەركەوتتەنەكان ، لەگەل يەكدا و لە بۆتەيەكدا تىكەلاو بىكەن و بىانگرسىنن . يانى ياساى بە ئامراز كەردنى حزب بۆ چىنى كرىكار ، ھەبوونى رابەرايەتى كەردنى چىنى كرىكار بە سەر حزبدا و لە ناو خۇدى حزب خۇيدا . وە ئامرازى جىخستىن و بەكار ھىنانى ئەم ياسايە لە حزبدا ، دابىين كەردنى ناوەندىتتى خوارەوئەيە . لە حزبەكانى بزوتتەنەوى كۆمۇنىستىدا ، چ لە پروسە مېژووئەيەكەيدا و چ لە سەر ئاستە جىھانىيەكەي ، ئەم دابىين كەردنەي دەسلەتە چىنايەتى چىنى كرىكار بە سەرياندا و لە ناو خۇدى حزبەكاندا ديار نىيە . گەرتتى بىزەتى ئەم حزبانە نەبوونى ئەم ديارەيە بوو . ناوەندىتتى خوارەو پىك دەربى دەسلەتە چىنى كرىكار لە ناو حزبدا . تەنيا بە بوونى ناوەندىتتى خوارەو ، گەرنەتتى دەدرىت بە دانەبىرانى حزب لە چىنى كرىكار . ئەم ناوەندىتتىيەي خوارەو ھەرچەندە تا ئىستا وەكو مەقۇلەيەك بەكار نەھىنراو و نەكەوتتە سەر زاران ، بەلام مەقۇلەيەكى كەتواريانە (واقىعيانە) يە و بە شىوئەيەكى عەينى لە ناو كۆمەلگادا بوونى ھەيە . دىكتاتورىيەتى پۇلىتارىيا بىرىتتەيە لە ناوەندىتتى خوارەو لە سەر ئاستى كۆمەلگا . وە بەرقەرار بوونى ئازادىيەكان و پارىزراوى مافەكان و يەكسانى تاكەكانى كۆمەل لە بەرانبەر يەكتىدا لە ھەموو پروويەكەو و نەبوونى دەسلەتەي ھىچ كەسىك بە سەر ئەوى ترەو لە كۆمەلگاي سۆشئالىستىدا ، دەگەپتەو بۆ پىادە بوونى ناوەندىتتى خوارەو كە دەسلەتە چىنايەتتەيە چىنى كرىكار . ناوەندىتتى خوارەو لە سەر ئاستى حزب و كۆمەلگا بە ماناى بەرجەستە بوونەوى دەسلەتە چىنايەتى چىنى كرىكار . خەباتى چىنى كرىكار كە بۆ شۆپشى كۆمەلەيەتى و دامەزراندنى سۆشئالىزمە لە پىگەي حوكومەتى كرىكارىيەو ، بە واتايەكى تر خەباتە بۆ لابرندى ناوەندىتتى سەرەو لە سەر ئاستى كۆمەلگا و دەرىھىنانى دەسلەتە لە دەستى كەمايەتتەيەكدا كە چىنى بۇرژوايە ، وە پىكخستتەوئەي كۆمەلگا لە سەر بناغەي ناوەندىتتى خوارەو و وەرگرتنى دەسلەتە لە لايەن زۆرىنەو كە چىنى كرىكار . پەيوەندى ئىوان حزب و چىنى كرىكار ، بە ماناى ئامادە بوونى چىنى كرىكار دىت لە ناو حزبدا ئەو ئامادە بوونە دەبىت عەينى بىت ، نەك لىدەر و مەكتەب سىياسى و ناوەندى ، نوئەرايەتى بىكەن . ئامادە بوونى عەينى چىنى كرىكار ، پىش ھەموو شتىك ئامادە بوونى دەسلەتەدارانەيەتى ، كە ئەويش لە گەروى دامەزراندنى ناوەندىتتى خوارەو و رابەرايەتى كەردنى بە كۆمەلدايە (رابەرايەتى كەردن بە ھەموان پىكەو) . حزبى بە ماناى ووشە كۆمۇنىست لەگەل ناوەندىتتى سەرەوئە نايەتەو ، وەك چۆن حزبى بۇرژوا لەگەل ناوەندىتتى خوارەوئە نايەتەو . خاسىتە چىنايەتتەيەكان لە پىشتى پىكھاتە حزبەكانەوئەن . فراوانى ، كراوئەي ، ئازادى ، يەكسانى ، دىسپلىنى چىنايەتى ، ناوەندىتتى خوارەو ، رابەرايەتى بە كۆمەل ، ھەلبىزاردنى كارى ئارەزوومەندانە ، نەبوونى دەسلەتە تاك و ئۆرگان بە سەر ئەندامدا ، ئەو خاسىتە چىنايەتتەيەكى كرىكاران كە حزبى بەرىين و شۆپشىگىرانەي چىنى كرىكار (حزبى كۆمۇنىستى راستەقىنە) ي پى دەناسرىتەو . چىنى كرىكار لە پىگەي دابىين كەردن و جىخستنى خاسىتە چىنايەتتەيەكانى و شىوازى كار كەردن و خەبات و ئامانجەكانىيەو ، دەتوانىت ھەبوونى عەينى خۇي لە حزبدا و بە ئامراز كەردنى ئەو حزبە مسۆگەر بىكات . چىنى كرىكار بۆ ئەو ئاويزان بوون و پەيوەست كەردنەي حزب بە خۇيەو ، پىويستى بە ناوەندىتتى خوارەوئە چۈنكە ناوەندىتتى خوارەو ئەو سىستەمەيە لە كار كەردن كە لە لايەكەو نامۇ نابىت بە سىستىمى كار كەردنى چىنايەتتەيەكى كرىكاران و لە لايەكى ترىشەو ھۆكارى دەربىين و چەسپاندنى ئامانجە مۇقايەتتەيەكانى چىنى كرىكار لە حزبدا .

چىنى كرىكار لە دەسلەتە گرتنىدا لە سەر ئاستى كۆمەلگا ، ئازادى و بەرابەرى بۆ مۇقەكان بە بى ھىچ جۆرە جىاوازيەك مسۆگەر دەكات . وە لە سەر ئاستى حزبىشدا ھەمان ئازادى و بەرابەرى بۆ ھەموو ئەندامان چ لە خوارەو بن يان لە ھەر ئۆرگانىكدا ھەبن ، مسۆگەر دەكات .

لە ناو خۇدى چىنى كرىكارىشدا ناوەندىتتى ھەر لە خوارەوئەيە . رابەرى سۆشئالىستى بىرپاردەر نىيە ، بەلكو راگەيەنەرى بىرپارى كرىكارانە . خاوەنى دەسلەتە ئەو (رابەرى سۆشئالىستى) نىيە ، كرىكاران خۇيانن . بەو رادەيە نمايندەي ھىز دەكات كە خۇي خاوەنى ھىچ ھىزىك نىيە بە سەر كرىكاراندا . ناكرىت رابەر خۇي خاوەنى ھىزىك بىت و نمايندەي ھىزىكى ترى ھەمان جۆر ، گەورە يان بچوك ، بىكات . مادەم ھىزەكان (ھىزى رابەر و ھىزى خوارەو)

جياوازن ، يانى دژن به يهكترى . چارهسەر كردنى ئەو دژايەتییە لە توانەوهى يهككياندا دەبیّت لەوى تریاندا . ئەو دوو هیژە جياوازه لە حزبەکانى ئەمپووى بزوتنەوهى كۆمۆنیستیدا ، لە ژیر تواندەوهى زۆره ملییانەى هیژى خوارەوه لە هیژى رابەراییەتیدا ، بوون (بووگن) بە يەك . لە حزبى بەریینی شۆرشگێرانی چینی کریکاردا هیژى رابەراییەتى لە هیژى خوارەودا دەتویتەوه . هەر وایە لە گۆرەپانى حزبەکاندا دەبیّت يەك هیژ هەبیّت . ناکریت هیژى سەرەوه و خوارەوه ، بەجیا لە يهكترى و پیکیشەوه هەبن .

ئەگەر هەر لە سەر نمونە هیئانەوه و بەراوورد كردن لە سەر ناوەندییى خوارەوه برۆین ، دەبینین لە نیوان حزب و چینی کریکاریشدا هەر بە ئاقارى سروشتى خۆیدا دەروا . واتە دەسلات لە كەمینە كە حزبە دەبیّت وەرگيریتهوه و بدریته دەست زۆرینە كە چینی کریکار ، بۆ دابیین كردنى ئازادى و يەكسانی تەواو لە نیوان تیکرای ئەندامانى حزبدا بە بى جياوازی سەر و خوارەوه . يانى حزب خاوەنى هیژ نابیت ، خاوەنى دەسلات نابیت ، خاوەنى بریار نابیت بە بەراوورد بە چینی کریکار . دوو هیژى جياواز لە ئارادا نابیت بە ناوى هیژى چینی کریکار و هیژى حزبى ئەو چینه ، بەلكو دەبیّت هیژى دووم (هیژى حزبى) لە ناو هیژى يەكەمدا (هیژى چینی کریکار) بتویتهوه و نمایندە كردنى حزب لە بواره جیا جیاكاندا بۆ ئەو هیژە ، لە كۆنترۆل بوونى خۆیەوه لە لایەن چینی کریکارەوه ، سەرچاوهى گرتبیت . ناکریت دوو دەسلات لە حزبىدا جیگەر بیت . ئەگەر هەردوو دەسلاتەكە لە بارى چۆنایەتییەوه چوونیهكن و جياوازییەك لە نیوانیاندا نییە ، ئەوا دەبیّت ببن بە يەك (واتە يهككيان لە ناو ئەوى تریاندا بتویتهوه . خۆ ئەگەر دوو دەسلاتەكە جياواز بن لە يهكترى ، ئەوا رەتى يهكترى دەكەنەوه ، یان دوو دەسلاتى دژ بە يەك دەبن و ئەمەش بۆ خۆى رینگە لە بواری كار كردنى دوو لایەنە دەگریت و هەر دەبیّت يهككيان لە لایەن ئەوى تریانەوه كۆنترۆل بكریت . ئەگەر رۆشنترى بكەمەوه ، واتە لە حزبدا یان دەبیّت دەسلاتى چینی کریکار بوونى هەبیّت ، كە ئەوەش تەنیا لە دامەزراندنى حزبى بەریینی شۆرشگێرانی چینی کریکاردا دەبیّت ، وە یان دەبیّت دەسلاتى حزبى بوونى هەبیّت كە ئەوەش لە پرۆسەى میژووبى حزبەکانى بزوتنەوهى كۆمۆنیستى و لە سەر ئاستە جیهانییەكەى تا ئیستاش بەردەوامە . سەبارەت بە بریار دانیش لە حزبدا یان دەبیّت خاوەنى بریار چینی کریکار بیت یان دەبیّت حزب بیت . ئەگەر حزب دامەزرێوەیەكى جياواز بیت لە چینی کریکار (وەك حزبەکانى ئیستای بزوتنەوهى كۆمۆنیستى) ئەوا بریارەكان بە شیوەیەكى سەرەكى حزبى دەبن و مەسەلەى چینی کریکار بە پلەى مام ناوەندى دیت و لە راستیدا دەبیّتە پاشكۆى ئەو (حزب). خۆ ئەگەر دامەزرێوەكەش حزبى بەریینی چینی کریکار بیت (بە پێچەوانەى حزبەکانى ئیستاوه) ئەوا بریارەكان چینیایەتى دەبن و لە حزبایەتى كردن بەدەر دەبن . لیرەشدا هەر ناکریت بریاردان جى پەنجەى هەردوو لایەنەكەى وەكو يەك پێوه بیت (واتە چینی کریکار و حزب) . یان دەبیّت بریارەكان خودى چینی کریکار لە ناو حزبدا ساغى بكاتەوه و راي بگەیهنیت ، یان دەبیّت بوونى چینی کریکار لە بریارەکاندا ئەسلى نەبیّت و ناو هیئانى تەنیا بۆ چاوبەست و مەرامى حزبى بیت . هەبوونى دوو جیهانبینی جياواز لە بریارە حزبەکاندا ، جگە لەوهى كە نە كەتوار (واقع) ه و نە زەمینەیهكى كەتوارانە (واقعیانە) شى هەیه ، كۆكردنەوهى دوو دژیش دەبیّت لە هاوكیشەیهكدا كە چارهسەرەكەشى هەر كۆنترۆلى يهككيان دەبیّت لە لایەن ئەوى تریانەوه .

پەيوەندى حزب و شۆرشى كۆمەلایەتى چینی کریكاریش هەر لە دووتوبى چینیایەتى بوونى حزبەوه ، دەكریت لیک بدریتهوه . ئامادە بوونى هەمیشەى پوخسارى شۆرش لە هەلسوورانی حزبیدا ، جگە لەوهى كە بەرئەنجامى چینیایەتى بوونى حزب دەبیّت ، هۆكارىكى پاراستن و مانەوهى ئەو چینیایەتى بوونەش دەبیّت . زال بوونى ئامانجى شۆرشى کریكارى بە سەر كار و سیاسەتى حزبیدا ، پەيوەندى نیوان ئەندام و چینی کریکار توند پادەگریت و حزبیش بە تۆكەمى وەك بەشیكى كارای چینهكە دەهیلتەوه . هەرچەندە ناوەندییى خوارەوه و رابەراییەتى بە كۆمەل (رابەراییەتى كردن لە لایەن ئەندامانەوه) ئەو ئالوگۆرە بنچینەى یە بە سەر پەيوەندى حزب و چیندا دەهیلت و دەبیاتە پێشەوه ، بەلام رۆشنى ئاسۆى شۆرشى كۆمەلایەتى چینی کریکار لە حزبدا ، هەم بەرئەنجامى ئەو دوانە و هەم فاكتەریكى مانەوشیانە .

سەبارەت بە پەيوەندى حزب و حوكومەتى كرىكارى و پراكتىزە كرنى ئەو پەيوەندىيە كە لە دووتويى چىنايەتى بوونى حزبەو بە ئەنجام دەگات ، نەخش بوونى ئاسۆى شۆرشگىپرانە و هينانى ئالوگۆرى بنچىنەيى يە لە كۆمەلگادا . ئەمە لە لايەكەو وە لە لايەكى تىرشەو وە ، گەراننەو وەى كاريگەرى پۆزەتقانەى ئەو ئاسۆى خەبات و ئالوگۆرەيە بۆ تاودانەو و بردنە پيشەو وەى كارى حزبىي و بەهيز كرنەو وەى ھەميشەيى ناوەندىتى خوارەو .

بۆ دامەزاندنى سۆشپاليزميش كە ئامانجە كۆتايپەكانى چىنى كرىكارى تيا بەرجەستە دەبىتەو وە ، حزب وەك ئامرازى خەبات بۆ هينانە دى ئەو ئامانجە چىنايەتپىيە ، دامەزراو . يانى پەيوەندى حزب بە سۆشپاليزمەو وە ، رىك چارەنووسى حزبە . ئەو وەى كە شپاوى باسە ، تەنيا و تەنيا حزبى بەريينى چىنى كرىكار كە لە سەر بناغەى ناوەندىتى خوارەو و رابەرايەتى بە كۆمەل دادەمەزرىت ، دەتوانىت بە سۆشپاليزمەو وە پەيوەست بىيت .

دریژەى ھەيە

بژار 2005-05-12